

Ilmastonmuutos ja kuntatalous

Henrik Rainio,
rahoitusjohtaja

1. Kuntatalouden (poliittinen) liikkumavara hyvin rajallinen

Kohdennettuja uusia panostuksia on mahdollista tehdä, mutta ”ylimääräistä” rahapottia ei ole olemassa

Koko maan tasolla tilikauden tulos 2019 oli alijäämäinen 225 kunnassa

C-21 kunnista tulos 2019 ylijäämäinen ainoastaan 4 kaupungissa, selvästi ainoastaan Helsingissä

Koko maan tasolla on kuntien ”liikkumavara” hyvin rajallinen – lähempänä ”kymmeniä miljoonia” kuin ”satoja miljoonia”

Sote-uudistus puolittaa kuntatalouden – heikentääkö kuntien panostuksia ilmastoasioihin?

Porvoon talous kohtuullisen tasapainossa, talouden liikkumavara silti vähäinen

1. Kuntatalouden (poliittinen) liikkumavara hyvin rajallinen...esimerkiksi tilinpäätökset 2019...

Suurimmat ja pienimmät tilikauden tulokset vuonna 2019 Manner-Suomen kunnissa, miljoonaa euroa

Kunta	Tilikauden tulos (m€)	Kunta	Tilikauden tulos (m€)
Helsinki	377	Vantaa	-63
Kajaani*	143	Oulu	-44
Riihimäki*	61	Turku	-38
Kuopio*	55	Järvenpää	-32
Sotkamo*	50	Rovaniemi	-32
Lempäälä*	23	Jyväskylä	-32
Alavus	7	Pori	-29
Vaasa	7	Kouvola	-28
Kauhajoki	6	Seinäjoki	-22
Askola	3	Lahti	-21

*Kertaluonteiset myyntivoitot paransivat tulosta merkittävästi.

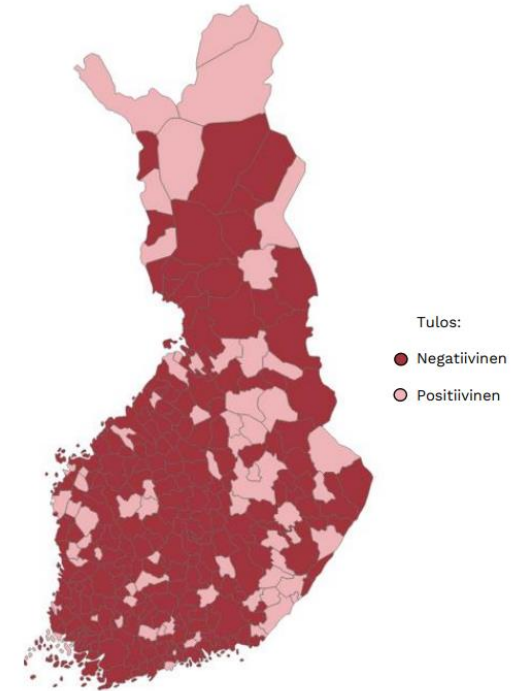
7

Lähde: Tilastokeskus, Manner-Suomen kunnat.

KUNTA
LIITTO

Manner-Suomen kuntien tilikauden tulos vuonna 2019

Yhteensä 223 Manner-Suomen kuntaa teki negatiivisen tuloksen vuonna 2019.

10

Lähde: Tilastokeskus, Manner-Suomen kunnat.

KUNTA
LIITTO

2. Hankinnoilla ilmastoasioiden edistäminen

Hankintojen volyymi on suuri ja strategisia tavoitteita on mahdollista edistää, mutta ei hinnalla millä hyvänsä

Koko maan tasolla kuntien hankintojen kokoluokka ~20 miljardia euroa

Hankinnoissa tapahtuu paljon, mm. kansallinen hankintastrategia

Tarvitaan silti konkreettisempiä käytäntöjä siitä, mitkä kriteerit ovat toimivia tarjouspyynnössä

Hankintojen tarkoituksena on edelleenkin verorahojen tehokas hyödyntäminen

Porvoon uusissa hankintalinjauksissa ilmastoasioilla vahva painoarvo – seuraavaksi kehitetään mittaamista ja analysointia

2. Hankinnoilla ilmastoasioiden edistäminen... otteita Porvoon hankintalinjauksista...

Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit
Hankintojen vastuullisuus /Kestävät hankinnat	Hankinnoissa otetaan huomioon ympäristö-, taloudellinen ja sosiaalinen vastuu asettamalla niin tarjoajille kuin hankinnan kohteellekin laatuvaatimuksia, joilla tavoitteet saavutetaan.	Kriteerit täyttävien hankintojen osuus kaikista kynnysarvot ylittävistä hankinnoista
Vihreät hankinnat/ Vähähiliset hankinnat	Tuotteen tai palvelun koko elinkaarenaikaiset kasvihuonepäästöt otetaan hankinnassa huomioon Energiatehokkuus, uusituvan energian käyttö, materiaalivalinnat Vähähiliseen hankintaan lukeutuu myös resurssitehokkuus (energian, luonnonvarojen ja materiaalien kestävä käyttö).	Rakentamisessa, kuljetuspalveluissa jne. edistetään vihreitä hankintoja mahdollisuuksien mukaan. Hankinnoissa asetetaan kriteerejä hiilineutraalisuudesta mahdollisuuksien mukaan.
Elinvoiman kehittäminen ja vahvistaminen	Paikallisten yritysten osallistumismahdollisuuksien huomioiminen kilpailutuksia valmisteltaessa; huomioiden hankintalain reunaehdot ja paikallinen tarjonta.	Paikallisten yritysten osuutta kaupungin hankinnoista seurataan vuositasolla. Paikallisuusaste (%) kaikista sähköisillä kilpailutusjärjestelmällä läpivietyihin kilpailutuksiin osallistuneista (tarjonnet toimittajat). Mittarilla seurataan yritysten lukumääräistä %-osuutta kaikista yrityksistä.
Taloudelliset ja innovatiiviset hankinnat	Markkinavuoropuhelujen ja tietopyyntöjen lisääminen Tuetaan tervettä kilpailua huolehtimalla hankintaprosessin avoimuudesta, syrjimättömyydestä ja suhteellisuudesta. Varmistamme tarjoajien ja valittujen toimittajien yhteiskuntavaroitteen täyttämisen ja riittävän taloudellisen suorituskyvyn toteutumisen. Edistetään innovatiivisia hankintoja Elinkaarikustannusten huomioiminen hankinnoissa	Markkinavuoropuhelutilaisuuksien ja tarjouskilpailua edeltävien tietopyyntöjen määrä suhteessa kynnysarvot ylittävien kilpailutusten määrään. Innovatiivisten hankintojen osuus kaupungin hankinnoista Kehitetään elinkaarikustannuslaskennan toimintatapoja.
Vaikuttavat hankinnat	Hankinnan vaikuttavuuden arviointi otetaan osaksi hankinnan valmistelua. Vaikuttavuuden kriteerejä voidaan huomioida erityisesti yhteiskunnallisesti vaikuttavissa hankinnoissa	Ennen hankintailmoituksen julkaisua toteutettujen vaikuttavuuden arviointien määrä EU-hankinnoissa
Riskienhallinnan huomioimisen vahvistaminen hankinnoissa	Tiedostetaan hankintojen riskit Sopimusriskien huomioiminen (sopimushallinta)	EU-kynnysarvojen ylittävien ja strategisten hankintojen riskiarvio tehty (kpl) Sopimusperusteiden ja -ehtojen laatiminen ja yhtenäistäminen
Hallinnollinen tehokkuus	Hankintatapojen arviointi (oma hankinta, yhteistyöhankinta muiden kuntien kanssa, yhteishankintayksiköiden ³ kanssa tehtävä hankinta).	Hallinnollisen työn määrä Vuorovaikutuksen lisääminen (yhteishankintayksiköiden asiakasraadit, muut hankintayksiköt, asiakkaat, tarjoajat)

Hankintakategoria	Huomioitavat näkökulmat
Rakentaminen Rakennusten ja alueiden ylläpito	Rakentamisessa edistetään vihreitä hankintoja, otetaan huomioon materiaali- ja energiatehokkuus sekä hyödynnetään uusiutuvaa energiaa. Lisäksi tavoitteena on terveellinen sisäilma, kestävästi toimiva ympäristö ja luonnon monimuotoisuuden vaaliminen. Energiatehokkuuden parantamisen myötä korostuvat yhä vahvemmin materiaalivalintojen ympäristövaikutukset. Myös rakennustyömaiden ilmastopäästöjä ja vaihtoehtoisia menetelmiä on tärkeää ottaa huomioon. Rakentamisessa (talot ja infrastruktuuri) kiinnitetään erityistä huomiota jätteen synnyn ehkäisyyn, materiaalien uudelleenkäyttömahdollisuuksiin sekä kierrätyksen tehostamiseen. Korjausrakentamisessa hyödynnetään uusia tai uudehkoja energiatehokkuusratkaisuja. Samat kriteerit huomioidaan myös tilojen vuokraamisessa.
Asiantuntijapalvelut	Sopimusriskien huomioiminen
Hallinnolliset palvelut	Hallinnollinen tehokkuus
Majoitus, matkustus- (työmatkat) ja ravitsemuspalvelut (ravintolapalvelut)	Ympäristöystävällisyys, paikallisuuden huomioiminen Matkustus- ja kuljetuspalveluissa tulee ottaa huomioon liikenteen päästöt.
Kuljetuspalvelut (esim. oppilaskuljetukset, kotieriakuljetukset)	Kuljetuspalveluhankinnoissa edellytetään taloudellista ajotapaa ja otetaan huomioon liikenteen päästöt. Ajoneuvojen ja kuljetuspalvelujen hankinnoissa edistetään kuljetusten tehostamista ja vähäpäästöisyyttä
ICT-hankinnat (tavarat, palvelut ja ohjelmistot)	Innovatiiviset hankinnat, sopimusriskien huomioiminen
Muut aineet, tarvikkeet ja tavarat	Vihreät hankinnat, sopimusriskit, paikallisuuden huomioiminen, taloudellinen kestävyys
Sosiaali- ja terveyspalvelut	Sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnoissa pyritään huomioimaan vaikuttavuuden näkökulmat sekä sosiaalinen vastuu Vaikuttavat hankinnat, sosiaalisen vastuun huomioiminen, taloudellinen vastuu, sopimusriskit, paikallisuuden huomiointi mahdollisuuksien mukaan
Ruokapalvelut ja elintarvikkeet	Elintarvikkeiden valmistukseen ja säilyttämiseen voidaan hankkia vähiten ympäristöä kuormittavia ja energiatehokkaita laitteita. Luomumerkki sekä ruokalistan sesonginmukainen suunnittelu ohjaavat vastuulliseen ja ilmaston kannalta järkevään elintarviketuotantoon. Ruokapalveluiden elintarvikehankinnoissa käytetään laatukriteerejä, joissa huomioidaan ympäristön tila, eläinten hyvinvointi, luomutuotanto ja/tai lähiruoka.

3. Kaupunkien ilmastotyön rahoitus – riittävää ja tehokasta?

Ilmastonmuutoksen torjunnan rahoittamisen
työnjako ei ole selvää!

EU:lla on laaja
toimivalta
ilmasto-asioissa,
mutta
rahoitusmahdollis
uudet ovat
rajalliset

Valtiolta saatava
hankemuotoinen
rahoitus on
työlästä, ja
vaikuttavuus
vaihtelee
hankkeittain

Kunnilla
kunnianhimoiset
tavoitteet
strategioissa ja
laaja
keinovalikoima:
energiantuotanto
rakentaminen,
kaavoitus,
liikenne

Ilmasta-asiat
eivät sellaisenaan
ole kuntien
lakisääteisiä
tehtäviä – niihin
ei saada
valtionosuutta tai
muuta suoraa
rahoitusta

Ilmasto-asiat
näkyvät kuntien
talousarvioissa
yleensä eri
toimialojen
kautta, eivät
suoraan
”ilmastoasioin”

Onko
rahoitus
riittävää ja
tehokasta?

3. Kaupunkien ilmastotyön rahoitus – riittävää ja tehokasta? ....Porvoon esimerkkejä...

HILMA Julkiset hankinnat Kirjautu tai rekisteröidy | FI

Ohjeet Hae hankintoja

Jokilaakson koulun moduulirakenteinen koulurakennus
KANSALLINEN HANKINTAILMOITUS • Lähdejärjestelmä **Cloudia Kilpailutus** Vastaanotettu Hilmaan 23.10.2020 15:39
Julkaistu Hilmassa 23.10.2020 15:39 Ilmoituksen numero 2020-056794

Tietojen, tarjousten tai osallistumishakemusten määräaika 20.11.2020 12:00

Kansallinen hankintailmoitus Julkaistu 23.10.2020

Lyhyesti **Tarkemmat tiedot** Määräajat Osallistuminen Ostajaorganisaatio

Tarjousten valintaperusteet

☒	Paras hinta- ja laatusuhde	
	Hinta	50
	Laatuperuste ja painoarvo	Kaupunkikuvalliset tekijät - 10
	Laatuperuste ja painoarvo	Energiätehoisuus - 10
	Laatuperuste ja painoarvo	Toiminnallisuus - 15
	Laatuperuste ja painoarvo	Käyttäjien näkemys - 15

HANSEL OLETKO UUSI ASIAKAS? YHTEISHANKINNAT ASIAINTUNTIJAPALVELUT TIETOA MEISTÄ TOIMITTAJALLE ASIOI

Porvoon kaupunki
tammi - jouluku 2020

PAANAKYMY YHTEISHANKINNAT ASIAINTUNTIJAPALVELUT OSTOLASKUT OSTOLASKUJEN HILJALANJÄLKI

Suodatukset

Rajaukset

Hiljälänjälki perustuu Suomen ympäristökeskuksen kehittämään laskentamalliin SYKE:ra 15/2019). Annot hankintakategorioiden hiljälänjäljistä perustuvat keskimääräisiin Suomen markkinoilla olevien tuotteiden hiljälänjälkiin, elvää välttämättä vastaa yksittäisen hankinnan todellista hiljälänjälkeä. Sähköön kohdalla on tehty poikkeus siten, että Hanselin yhteishankintaoptimuksen kautta ostettavan alkuperävarmistuksen sähkön hiljälänjäljeksi on merkitty 0.

HILJALANJÄLKI (CO2-EKV: KG) KUKKAUSITTAIN

Kuukausi	2020 (kg CO2-EKV)	2019 (kg CO2-EKV)
tammikuu	3.2	3.2
helmikuu	6.5	6.5
maaliskuu	6.2	6.2
huhtikuu	6.3	6.3
toukokuu	6.7	6.7
kesäkuu	5.2	5.2
heinäkuu	5.2	5.2
elokuu	5.1	5.1
syyskuu	5.2	5.2
lokakuu	6.7	6.7
marraskuu	6.2	6.2
joulukuu	11.2	6.2

4. Talouden ja ilmastotyön laskentatapojen kehittäminen, yhdenmukaistaminen ja yhdistäminen

Talousarvio kokoaa ja ohjaa kunnan toimintaa tuleville vuosille, kun taas ilmastonäkökulmat ovat vahvasti esillä kuntien strategioissa

Talouden laskentaa ohjaa mm. kirjanpitolaki, AURA-käsikirja, KILA:n kuntajaosto

Ilmastopäästöjen laskentatavat kehitymässä, mm. HINKU-laskenta

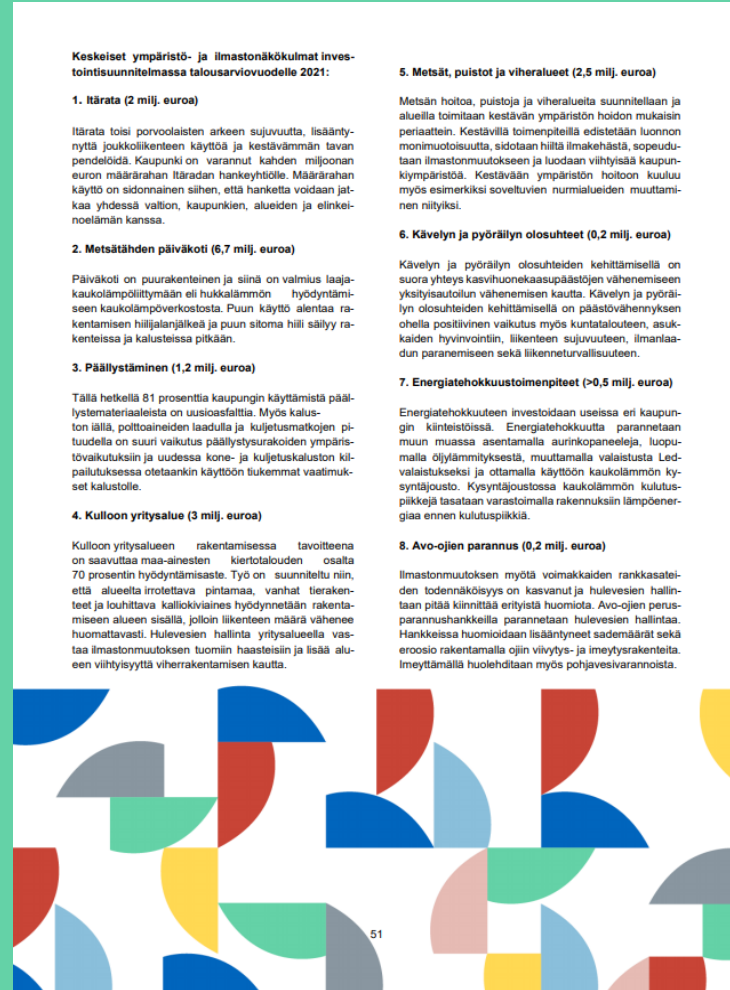
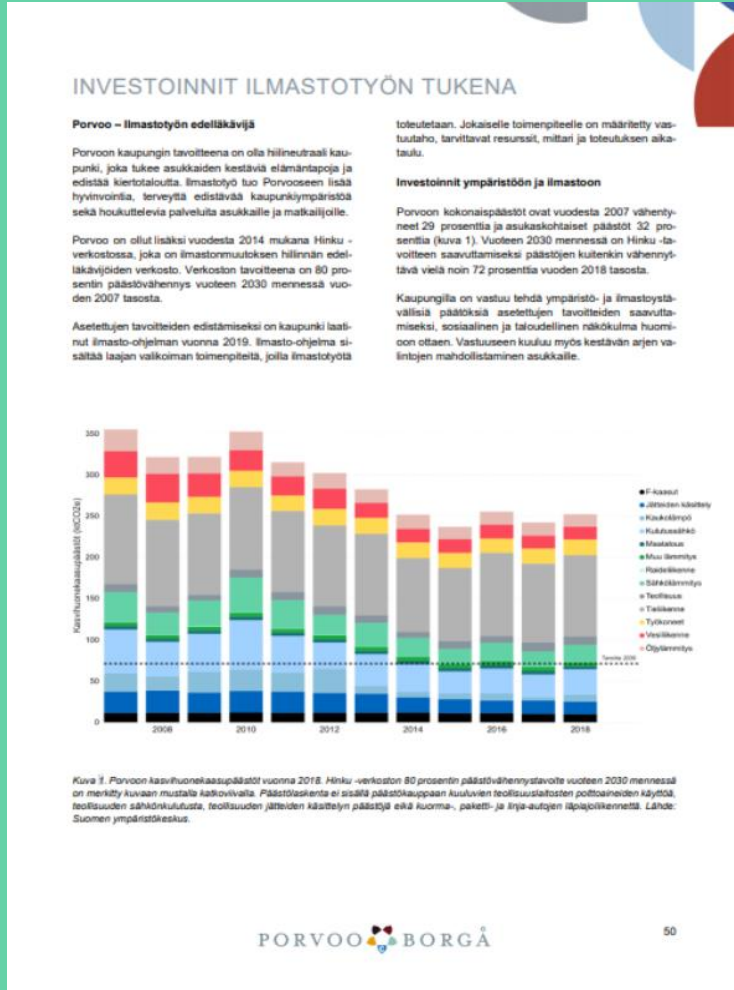
Talouden näkökulmasta olennaista on missä hankkeissa / kohteissa eurolla voidaan saada tehokkaimmin aikaan päästövähennyksiä

”Ilmastobudjetti” talousarviossa on hyvä lähtökohta – Tampere aloitti, Porvoon malli keskittyy investointeihin

TA:n ja TA-suunnitelman tulisi kuitenkin vahvemmin tuoda näkyville ilmastotavoitteiden toteutumista

4. Talouden ja ilmastotyön laskentatapojen kehittäminen, yhdenmukaistaminen ja yhdistäminen...ilmastotyö Porvoon talousarviossa 2021...

4. Talouden ja ilmastotyön laskentatapojen kehittäminen, yhdenmukaistaminen ja yhdistäminen...hankintojen, talouden ja ilmastotyön yhdyspinta kehittyy...

KEINO
KEHITTÄMIS- JA INNOVATIIVISEN
JULKISTEN HANKINTOJEN
YHDESKÄYTTÖALUE

Ajankohtaista Ota yhteyttä FI SV EN

MIKÄ OSAAMISKESKUS? KESTÄVYYS JA INNOVATIIVISUUS JOHTAMINEN JA KEHITTÄMINEN OSAAMINEN JA TAI DOT YHTEISTYÖ JA -VERKOSTOITUMINEN KEINOKKAAT HANKINTAESIMERKIT

Etusivu / Ajankohtaista / Uutiset / Hae mukaan Vähähiilisten julkisten hankintojen kehittämisohjelmaan

Hae mukaan Vähähiilisten julkisten hankintojen kehittämisohjelmaan

Vähähiilisten hankintojen kehittämisohjelma on julkisille hankkijoille tarkoitettu yhteiskehittämisen ja vertaisoppimisen ohjelma, joka käynnistyy helmikuussa 2021. Kehittämisohjelman tavoitteena on tukea valittuja hankintayksiköitä saavuttamaan vähähiilisyysasetettuja tavoitteita hankintojen kautta, sekä jakaa oppeja ja kokemuksia muille hankintayksiköille. Kehittämisohjelmaan valitaan mukaan kuusi hankintayksikköä.

Vähähiilisten hankintojen kehittämisohjelma tukee Hankinta-Suomessa asetettuja tavoitteita hankintojen ekologiselle kestävyydelle ja Suomen hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamista.

Mitä Vähähiilisten hankintojen kehittämisohjelma tarjoaa?

Valitut hankintayksiköt ja organisaatiot saavat fasilitoitua hankinnan asiantuntijasparrausta hankinnan kohteen määrittelyyn, hankintamenettelyyn, kriteereihin ja sopimusehtoihin. Kehittämisohjelmassa tarjotaan myös tukea ja fasilitointia markkina-analyysiin, markkinaselvityksen (Hilma-yritystietokanta rajapinta pilotointi) ja markkinavuoropuheluun. Lisäksi valitut hankintayksiköt muodostavat edelläkävijäorganisaatioiden vertaisoppimisen.

Vähähiilisten hankintojen kehittämisohjelma käynnistyy helmikuussa 2021 ja päättyy joulukuussa 2021.

Mitä Vähähiilisten hankintojen kehittämisohjelma tarjoaa?

Valitut hankintayksiköt ja organisaatiot saavat fasilitoitua hankinnan asiantuntijasparrausta hankinnan kohteen määrittelyyn, hankintamenettelyyn, kriteereihin ja sopimusehtoihin. Kehittämisohjelmassa tarjotaan myös tukea ja fasilitointia markkina-analyysiin, markkinaselvityksen (Hilma-yritystietokanta rajapinta pilotointi) ja markkinavuoropuheluun. Lisäksi valitut hankintayksiköt muodostavat edelläkävijäorganisaatioiden vertaisoppimisen.

Vähähiilisten hankintojen kehittämisohjelma käynnistyy helmikuussa 2021 ja päättyy joulukuussa 2021.

Kiitos!

Porvoon kaupunki
Konsernijohto